

emcdda.europa.eu

POVZETEK – IZBRANO POGlavJE

Problematična uporaba amfetamina in metamfetamina v Evropi

Evropski center za spremljanje drog in zasvojenosti z drogami

Letno poročilo 2010: stanje na področju problematike drog v Evropi

Prepoved objave: do 10. ure po zahodnoevropskem času – 10.11.2010

Uvod

Z osredotočanjem na evropske države, v katerih je amfetamin ali metamfetamin pomemben del problematike drog, to izbrano poglavje proučuje trenutne razmere z vidika zgodovinskega razvoja uporabe amfetaminov ⁽¹⁾ od uvedbe teh snovi kot zdravil v tridesetih letih prejšnjega stoletja. Zgodovina uporabe amfetaminov je rezultat medsebojnega delovanja globalnih sil, kot sta širjenje rekreativne uporabe drog v šestdesetih in pojav heroina na evropskem trgu drog v sedemdesetih letih prejšnjega stoletja ter lokalnih dogodkov, kot je proizvodnja pervitina (metamfetamina) v manjšem merilu v tedanji Čehoslovaški. Zaradi vsega tega je dandanes problematična uporaba amfetaminov v Evropi zaznamovana z močnimi nacionalnimi značilnostmi, morebiti še bolj kot katera druga izmed pomembnejših prepovedanih drog.

Amfetamin in metamfetamin

- Amfetamin in metamfetamin sta dve sorodni sintetični snovi, ki delujeta kot poživilo za osrednji živčni sistem. Lahko se ju zaužije, vdihava oziroma njuha ali vbrizga, metamfetamin, zlasti v obliki kristalov, pa se lahko tudi kadi.
- Ti dve snovi sta si lahko glede učinkov in videza tako podobni, da jih uporabniki pogosto ne ločijo med seboj.
- Iskani učinki vključujejo izboljšano razpoloženje; občutek dobrega počutja; povišano raven energije, povečano budnost, boljšo koncentracijo, večjo živahnost, boljše gibalne in govorne dejavnosti; večjo uspešnost pri izvajanju fizičnih in duševnih nalog; zmanjšano utrujenost; ter manjše spolne in družbene zavore.
- Škodljivi učinki vključujejo psihozo, kardiovaskularne in cerebrovaskularne težave, odvisnost, psihološke in duševne težave, pri vbrzganju lahko pride do okužb z nalezljivimi boleznimi, smrt.

Proizvodnja in razpoložljivost drog

- Večina svetovne proizvodnje amfetamina še vedno poteka v Evropi, kjer je bilo v letu 2008 zaseženih več kot 80 % vseh laboratorijev za izdelavo amfetamina. Zdi se, da je v Evropi proizvodnja amfetamina prostorsko osredotočena predvsem na **Nizozemsko**, **Poljsko** in **Belgijo**, v manjši meri pa na **Estonijo**, **Litvo** in **Nemčijo**.
- Nezakonita dobava metamfetamina v Evropi obsega vse od lokalnih, majhnih „kuhinjskih laboratorijev“ mednarodne trgovine, ki je zgoščena na dveh območjih: v srednji Evropi (zlasti na **Češkem**) in ob Baltskem morju.

⁽¹⁾ Amfetamin in metamfetamin sta označena s skupnim imenom amfetamini.

- Metamfetamin v obliki kristalov in kajenje metamfetamina vse bolj prevladujeta v mnogih delih sveta, v Evropi pa je metamfetamin na voljo skoraj izključno v prahu, zato ga je glede videza in učinka skoraj nemogoče ločiti od amfetamina.
- Zadnji podatki iz držav na severu Evrope kažejo, da metamfetamin morda vse bolj nadomešča amfetamin na trgih nekaterih skandinavskih in baltskih držav.

Uporaba amfetaminov med splošnim prebivalstvom

- Raziskave v splošni populaciji in šolsko mladino kažejo na relativno nizko razširjenost uporabe amfetaminov v večini evropskih držav. V vsaj petih državah pa ocenjujejo, da je več kot 2 % mladih (15–34 let) drogo uporabilo v zadnjem letu. **Češka** (3,2 %), **Danska** (3,1 %), **Estonija** (2,5 %), **Združeno kraljestvo** (Anglija in Wales) (2,3 %) in **Bolgarija** (2,1 %).
- Večina manj problematične uporabe amfetaminov se odvija v sprostivnih okoljih, zlasti v okviru dogodkov, povezanih s plesno glasbo, kjer je uporaba droge očitno tesneje povezana z določenimi glasbenimi žanri.
- V takšnih okoljih se zelo razlikuje tudi uporaba amfetaminov med mladimi kadar koli v življenju. Raziskave, narejene na Češkem, Madžarskem, Slovaškem in v Združenem kraljestvu, kažejo, da je amfetamine kadar koli v življenju uporabljajo 30–70 % mladih.
- Dolgoročno gledano se zdi, da so vsaj v nekaterih državah na prizoriščih nočnega življenja amfetamine zamenjali kokain ali ekstazi ali nove snovi, kot je mefedron.

Regionalna analiza problematične uporabe amfetamina in metamfetamina

- V državah zahodne in južne Evrope je problematična uporaba amfetaminov redka, a lahko doseže določeno raven pomembnosti v nekaterih državah in določenih populacijah problematičnih uporabnikov drog.
- V številnih državah severne, vzhodne in srednje Evrope so uporabniki amfetaminov večinoma tisti, ki si drogo vbrizgavajo, zato predstavljajo znaten del populacije problematičnih uporabnikov drog.
- V tem širokem geografskem območju se pojavlja več značilnih podvzorcev. Najbolj očitna sta trajna težava z amfetamini na **Švedskem** in **Finskem** ter zgodovinska težava z metamfetamini na **Češkem**, ki vpliva tudi na **Slovaško**.
- Ocenjenih 16 296 (12 000–22 000) problematičnih uporabnikov amfetamina na **Finskem** (v letu 2005) predstavlja okrog tri četrtine celotne populacije problematičnih uporabnikov drog. Zadnje ocene problematičnih uporabnikov drog so na voljo za **Češko**, kjer število znaša 21 200 (20 700–21 800) v letu 2008, in **Slovaško**, kjer število znaša 8 083 (5 783–15 742) v letu 2007. V teh treh državah je z upoštevanjem srednjih ocen število problematičnih uporabnikov amfetaminov na 1 000 prebivalcev, starih 15–64 let, 4,7 (**Finska**), 2,9 (**Češka**) in 2,1 (**Slovaška**).
- Prizadete so tudi druge države v teh regijah, vključno z **Estonijo**, **Litvo**, **Latvijo** in **Norveško**, kjer si uporabniki amfetamine pogosto vbrizgavajo, in **Dansko**, kjer jih po poročanjih uporabniki v glavnem vdihavajo oziroma njuhajo.

Odzivi na problematično uporabo amfetaminov

- Odtegnitev od amfetaminov ni življenjsko nevarna, hkrati pa je na voljo uspešna metoda za razstrupljanje.
- V Evropi možnosti zdravljenja, ki so na voljo uporabnikom amfetaminov, pogosto odražajo nacionalne vzorce in zgodovino problematične uporabe amfetaminov.
- V državah zahodne in južne Evrope so se sistemi obravnave in zdravljenja v glavnem osredotočili na odzivanje na potrebe uporabnikov opioidov, zlasti z nadomestnim zdravljenjem z opiodi.

- V državah severne in srednje Evrope z dolgo zgodovino zdravljenja uporabe amfetaminov so nekateri programi namenjeni za potrebe uporabnikov amfetaminov.
- V nekaterih drugih državah srednje in vzhodne Evrope se je problematična uporaba amfetaminov pojavila v zadnjem času. Zato so sistemi obravnave v teh državah najprej pripravili storitve za problematične uporabnike opioidov in se pri obravnavanju potreb uporabnikov amfetaminov soočajo s težavami in pomanjkljivostmi.